

**МЕКТЕПТЕ ОҚУ ПРОЦЕССИНДЕ БЖБ
ЖӘНЕ ТЖБ ҰЙЫМДАСТЫРУ
ЖҰМЫСТАРЫНЫҢ ӘДІСТЕМЕСІ**

Тулегенова Алия Нуржанқызы

tulegenova@mail.ru

«Информатика» білім бағдарламасының 1 курс
магистранты І.Жансүгіров атындағы Жетісу университеті, Талдықорған
қ, Қазақстан Республикасы

Ғылыми жетекшісі, профессор п.ғ.д. – **Смагулов Е.Ж.**

Мектеп білім беру мазмұнын жаңарту жағдайында оқу-тәрбие үдерісі әрбір сабақта оқушылардың өздерінің білім «меңгеру» белсенді әрекетімен сипатталатындығымен ерекшеленеді. Сондықтан оқушы мен мұғалім арасындағы оқу мақсаты мен ұйымдастырушылық ерекшеліктерін ескере отырып, оқушы мен мұғалімнің мақсат мүддесі бірін бірі толықтыратынын байқауға болады.

Оқыту процесінде пәндік оқу бағдармаларын құрастыру:

– пәннің мазмұнын құрастыру кезіндегі бұралу принципі, яғни білім мен дағдының тігінен де, көлденеңінен де біртіндеп артуы (тақырып бойынша және сынып бойынша дағдылардың күрделілігін арттыру);

– Блум таксономиясы бойынша оқу мақсаттарының иерархиясы (Білім-түсіну-қолдану- талдау-синтез-бағалау), таным заңдылықтарына негізделген және пәндік операциялардың маңызды түрлеріне қарай жіктеледі;

– білім деңгейлері бойынша педагогикалық мақсат қою (оқу мақсаттары Ұзақ мерзімді жоспарлауда көрсетілген, мұғалім оларды орындауға міндетті) және бүкіл оқу курсы бойына ескеруге мүмкіндік береді;

– бір білім беру саласы аясында да, пәнаралық байланыстарды жүзеге асыруда да пәндер арасында «қиылысатын тақырыптардың» болуы;

– тараулар мен ұсынылатын тақырыптардың мазмұнының уақыт талабына сәйкестігі, әлеуметтік дағдыларды қалыптастыруға мән беру;

– ұзақ мерзімді, орта мерзімді және қысқа мерзімді жоспарлар түріндегі оқу процесін технологияландыру.

Мектепте білім беру процесінде кездесетін негізгі түрлері (цифрлық ресурстар қолданылуы, қолданбалы істер (жақсы маман, кәсіпкер, саудагер)) жиі ескеріледі. Білім алушылар математикалық сауаттылығын жоғары деңгейде көрсету, құрбыларымен сырласу байланыста болуы, педагогикалық ситуацияларды шешуге тырысу қажет.

Мектеп бітірушілердің деңгейлерін тексеру қажет деп есептейміз. Білім берудің тұлғалық-бағдарлы сипатына сүйене отырып, мектеп оқушыларының жақын даму аймағын ескере отырып, дамыта оқыту принципін жүзеге асыруға бағытталған [1].

ҰБТ математикадан екі пәнді қамтиды: міндетті пән Математика сауаттылығы 20 жабық түрдегі сұрақ жауаптардың бір таңдауымен (20 балл). Тапсырмалар логикалық ойлау, практикалық, өмірлік жағдаяттар бойынша тапсырмаларды білдіреді. Математика пәні 30 баллдық сұрақтан (40 балл), 20 жабық сұрақтан және 10 жабық сұрақтан тұрады.

Мектептің жоғары классында емтихан жазбаша болады.

9-сыныпта жазбаша қорытынды емтихан мыналардан тұрады: А тобы – ұсынылған 5 жауаптың бір дұрыс жауабын таңдаумен 10 тест тапсырмасы және

В тобы: қысқа және толық жауапты қажет ететін 8-10 тапсырма, тапсырмалар 2-8 ұпаймен бағаланады. ұпай. Максималды балл: 50 (білім мен түсіну үшін 50%, қолдану үшін 30%, жоғары дәрежелі дағдылар үшін 20%).

Бұл нұсқаулықты 9-сыныптағы бітіру емтихандарына және колледжге түсу емтихандарына дайындау үшін пайдалануға болады.

Бөлім бойынша жиынтық бағалау (БЖБ), тоқсан бойынша жиынтық бағалау (ТЖБ). Біріншісі белгілі бір бөлімді оқуды аяқтағаннан кейін жүзеге асырылады, мысалы,

«Рационал сандармен әрекеттер», аяқтау уақыты 15-30 минутты құрайды, шын мәнінде ол өзіндік жұмысқа ұқсайды. Әрбір БЖБ үшін дескрипторлар міндетті түрде құрастырылады.

Математикадағы БЖБ және ТЖБ екеуі де тест тапсырмаларын қамтуы мүмкін, бірақ әдетте олар тек 1 және 2 жетістік деңгейлерін тексеру үшін қолданылады (Білім, Түсіну). Көбінесе бұл бір жауап таңдауы бар жабық типтегі тест тапсырмалары, сәйкес тапсырмалар, ашық типтегі тапсырмалар (мысалы, атын енгізіңіз).

Бірақ қашықтықтан оқыту кезеңінде күрделі типтегі тест тапсырмаларын қолдануға әбден болады.

Мектептегі 5 – 6 класс төменгі білім алушылар екенін біле отырып, тест сұрақтары мен жаттығуларды проблемалық ситуациялар тобына жатқыза отырып, оны екінші типтегі деп атаймыз, онда білім алушылар тура ответті табады. Сонымен, жоғарыда айтылған білім алушылардың логикалық қиялды ойлауы дамыды, осыны ескере отырып сұрақтарға тест құрастыруда кестелер және графиктер мен диаграммаларды қосқан жөн. Кітаптағы тапсырмалардың деңгейі есімде қалғаны, 5-6 сыныптарға тапсырма жоқ, сондықтан орта және жоғары деңгейлер туралы айту керек.

Мектептегі орта деңгейдегі білім алушылар (7 – 9 класс білім алушылар, яғни 13 – 15 жастағы) замануи талапқа сай болуға талпыныс және осыған кездесетін проблемалар, тағы басқада кедергілер әсері, осының бәрі білім алушылардың білімінің сапасын төмендетеді. Бірақ бұл кезеңде абстракциялау қабілеті, қорытынды жасаудағы дербестік, білім мен дағдыларды корреляциялау артады. Осыған байланысты 7-9 сынып оқушылары үшін тест тапсырмалары бір дұрыс жауапты таңдаумен жабық типтегі тапсырмалар болуы керек [2].

Ұсынылған әдістемені пайдалана отырып жұмысты қалай ұйымдастыруға болады?

I. Тест тапсырмаларын пайдалану сабақтың келесі кезеңдерінде мүмкін [3]:

1. білімді жаңарту ретінде;
2. жаңа дағдылар мен дағдыларды қалыптастыру;
3. білімді тексеру кезеңінде.

II. Ұсынылған деректер қорынан (сынаушы) құрастырылған тест:

1. сабақтың оқу мақсатына сәйкес болуы;
2. сенімді және жарамды болуы керек.

III. Білімді пысықтау кезеңінде өткен сабақтарда алған білімдерін тексеру үшін тестті қосуға болады. Тест тапсырмаларының мазмұны тесттің нені өлшейтініне және мұғалімнің алдына қандай мақсат қойғанына байланысты. Егер осы кезеңдегі тест бұрыннан бар білімді пайдалана отырып орындалмайтын тапсырманы қамтыса, онда жаңа материалды оқып үйрену қажеттілігін дәлелдейтін проблемалық жағдай туындайды.

IV. Бекіту кезеңінде тесттерді дағдыларды жаттықтыру үшін қолдануға болады, тек жеке ғана емес, жұптық жұмысты да қолдануға болады.

Оларға ең алдымен оқылатын материал бойынша білім, білік, дағдыны тексеруге арналған тест тапсырмалары кіреді.

V. Авторлар ұсынған осы әдісті (нұсқаулықты) пайдалана отырып, біз басқа әдістердің негізгі артықшылықтарын атап өтеміз:

1. Әр оқушының жеке оқу жолын құруға болады.
2. Сонымен қатар, жаңартылған білім беру мазмұны аясында оқушы бұл траекторияны өзі де, мұғалімнің көмегімен де құра алады.

3. Бұл құрылыстың негізі:
- оқу әрекеті тестінің орындалуын сапалы бағалау;
- сынақ құрылымы;
- жеке қарастырылатын тақырып аясында тесттерді сипаттамаларына (қиындық деңгейіне) қарай саралау.

Яғни, оқушы тақырыпты меңгеру сезіміне сүйене отырып, өзіне тест құрастыра алады.

VI. Алғашқы білімді тексеру кезеңінде (кері байланыс алу):
- мұғалім осы сабаққа қойылған оқу мақсаттарының орындалуын тексеру үшін тест дайындайды (5-10 тапсырма).

- Жаңа материалды меңгерудің бірінші күні тест 50% - 30% - 20% принципі бойынша құрастырылады.

VII. Тест нәтижелері бойынша мұғалім мынаны көреді:

1. сабақ мақсаттарының орындалу дәрежесі;
2. бұл келесі сабақта іс-әрекеттеріңізді үйлестіруді білдіреді.
3. Келесі сабақтарда тест деңгейін күрделендіріп жіберуге болады.

VIII. Блоктың соңында сынақты орындауға болады:

1. 10-нан астам тапсырмадан тұратын,
2. бұл бізге материалдың әлдеқайда үлкен көлемін қамтуға мүмкіндік береді,
3. тапсырмалардың түрі мен түрі бойынша әртүрлі.
4. Пішін бойынша тест тапсырмалары жабық, ашық болуы мүмкін, сәйкестікті орнату, дұрыс реттілік орнату.

Сонымен, жоғарыда айтылған ойларға көңіл бөле отырып келесі қортындыға келеміз:

1) Математикалық тест тапсырмаларының мазмұнының білім беру стандартына сәйкес болуы;

2) ҰБТ-да нұсқалар білім алушылардың талабына сәйкес, яғни көрсеткен өтінішін ескеріп (яғни профильді - жаратылыстану-математикалық және қоғамдық-гуманитарлық) мазмұнына көңіл бөлген дұрыс;

3) Тест сұрақтары мен жаттығулары толығымен қарапайым тілмен түсінікті берілуі керек;

4) Тест жеңілден жоғары деңгейге бағытталуы қажет, осы принципті басынан соңына дейін ұстану қажет;

5) Тесте берілген сағатқа жоғары деңгейде көңіл қойю керек;

6) Тест сұрақтары мен жаттығулары жылдам өте қарапайым түде орындалуы қажет. Негізгі үш топ құрамыз, олар:

А) Қабылданған білімді толық талдау қажет;

Ә) БЖБ және ТЖБ жылда жаңарып отыру қажет;

Б) ҰБТ-да математика пәнінен сұрақтар мен жаттығулар А, В, С нұсқасымен (яғни жеңіл, орташа, күрделі) болуы қажет.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Smagulov E., Seitova S., Khaimuldanov Ye., Adilbaeva A., Tulymshakova G., Abdykarimova A. "Periodico tche quimica" www.periodico.tchequimica.com Vol. 15 N. 30. ISSN 1806-0374 (impresso). ISSN 1806-9827 (CD-ROM). ISSN 2179-0302 (meio eletronico). 2019 Porto Alegre. RS. Brasil. P.330-337

2. Smagulov E., Seitova S., Gavrilova Ye., Zhiyembayev Zh., Zhanatbekova N. (2018). "Studying Mathematical Subjects to Students as an Independent Work". *Astra Salvensis*, an VI, numar 11, 2019. P. 617-630

3. Бабаев Д.Д., Смагулов Е.Ж., Хаймулданов Е.С. Математиканы оқытуда IT технологияларды қолданудың әдістемелік ерекшеліктері. (2019) ВЕСТНИК Жетысуского государственного университета имени И.Жансугурова. Серия «Математика и естественно-технические науки». – Талдықорган, С.11-15